

Vụ chuyển bay giải cứu: Công lý cũng... khuyến mãi

Trần Văn/ Thiên Hạ Luận

28/7/2023

Bị cáo Chủ Xuân Dũng tự bào chữa trước tòa - Ảnh: KIM TUYẾN

screenshot of Toni Tye (Public domain)

Cựu quan chức Hà Nội Chủ Xuân Dũng trong phiên tòa hôm 18/7/2023 ở Hà Nội.

"Vụ nộp lại tiền ăn hối lộ, nói văn hoa là “khắc phục” để được giảm án, làm nhớ câu thơ của cụ Nguyễn Khuyến (1835-1909): Có tiền việc ấy mà xong nhĩ / Đời trước làm quan cũng thế a? Hai chữ “đời trước” hoàn toàn có thể đổi thành “đời sau”

Tuần này, tuy Hội đồng xét xử (HĐXX) vụ án “*giải cứu*” rút vào hậu trường để nghị án nhưng những hoạt động “*giải cứu*” hàng trăm ngàn người Việt ở ngoại quốc lúc COVID 19 trở thành đại dịch toàn cầu vẫn là một trong những chủ đề chính trên mạng xã hội.

Những thông tin như các bị cáo và thân nhân của họ đang hối hả trả lại khoản tiền đã nhận hối lộ **(1)** hay 71 cán bộ - giáo viên trường THPT Lê Lợi ở Hà Đông gửi “tâm thư” xin HĐXX khoan hồng cho ông Chủ Xuân Dũng - cựu Giám đốc Sở GDĐT Hà Nội, sau này là Phó Chủ tịch Hà Nội nhận hối lộ hơn hai tỉ đồng **(2)** đã khiến công chúng buộc phải chú ý và thảo luận nhiều hơn về loại công lý có tính chất... khuyến mãi ở Cộng hòa XHCN Việt Nam.

***

Khó mà đếm xuể số người đã bày tỏ sự bất bình, thậm chí phẫn nộ với “tâm thư” của 71 nhà giáo xin HĐXX vụ án “*giải cứu*” giảm nhẹ hình phạt cho ông Dũng. Có người như ông Chu Mộng Long nêu thắc mắc: *Nhận hối lộ tiền tỉ, Viện Kiểm sát chỉ đề nghị phạt tù ba đến bốn năm tù mà*

còn đòi giảm án nữa thì giảm bao nhiêu so với tội trộm vịt của anh nông dân nghèo khổ với bản án 30 năm tù?... Ông Long nhấn mạnh: Tôi, theo cách của nhà giáo Chu Văn An, đối lập với "tâm thư" trên, viết bài này như là "trảm số", đề nghị Toà xử bị cáo Chủ Xuân Dũng thật nặng. Nguyên nhà giáo mà để tâm hồn, nhân cách bần thiêu thì phải phạt nặng gấp mười lần các bị cáo khác để làm gương cho những nhà giáo khác và đặc biệt làm gương cho trẻ em. Nếu "tâm thư" đó khiến Toà phải cân nhắc thì Toà cũng nên quan tâm đến "trảm số" viết bằng máu của 40.000 nạn nhân và nước mắt của người viết bài này. Tôi đang chờ xem Toà vì ông Dũng và 71 nhà giáo kia hay vì 40.000 nạn nhân và đồng bào cả nước **(3)**...

Có người như ông Võ Đức Phúc bình: Cảm động thiệt. Chỉ không hiểu tại sao các cán bộ, giáo viên này lại im lặng trong vụ cô giáo Lê Thị Dung ở Nghệ An bị cáo buộc chiếm đoạt 45 triệu đồng, bị tòa cấp sơ thẩm phạt năm năm tù và cho dù cô giáo Dung một mực kêu oan nhưng không thấy các cán bộ giáo viên thương xót viết tâm thư. Chẳng lẽ trước sự nghiệt ngã của số phận, chuyện một đồng nghiệp đối mặt với lao lý, các giáo viên này không có cảm xúc bằng một người từng là giám đốc Sở GDĐT? Cũng không hiểu 71 cán bộ, giáo viên này có mối quan hệ gì với bị cáo Chủ Xuân Dũng mà động lòng trắc ẩn viết "tâm thư" trong khi lẽ ra nếu cứ cán bộ này có nhiều đóng góp thì chính ngành giáo dục phải là nơi đầu tiên mới là đúng nghĩa tình chứ **(4)**?.. Xin lưu ý thêm là mới đây, theo một số nguồn thạo tin, một số giáo viên của trường THPT Lê Lợi khẳng định họ không ký "tâm thư", một số bảo rằng họ ký nhưng do lãnh đạo trường bảo ký chứ không rõ nội dung, một số thì tiết lộ Ban Giám hiệu vừa ra lệnh thực thi... "luật im lặng" **(5)**.

***

Tuy nhiên nhìn một cách tổng quát, "tâm thư" vẫn chưa đáng bận tâm bằng quan điểm của đại diện Viện Kiểm sát – cơ quan đại diện nhà nước, nhân danh lợi ích công cộng để thực hiện quyền công tố.

Tuan Ngo – một luật sư chuyên về hình sự - phân tích: 21/54 bị cáo trong vụ án bị truy tố về tội "nhận hối lộ" theo Điều 354 Luật hình sự với số tiền nhận hối lộ thấp nhất là 437 triệu đồng (bị cáo Lý Tiến Hùng), cao nhất là 42,6 tỷ đồng (bị cáo Phạm Trung Kiên). Căn cứ vào số tiền họ nhận hối lộ để áp dụng vào Điều 354 một cách cơ học, tôi tự liệt kê và nhận thấy: Không có bị

cáo nào bị truy tố theo Khoản 1 (số tiền nhận hối lộ từ 2 triệu tới dưới 100 triệu đồng, mức án từ 2 năm đến 7 năm tù). Có một bị cáo bị truy tố theo Khoản 2 (số tiền nhận hối lộ từ 100 triệu đồng tới dưới 500 triệu đồng, mức án từ 7 năm đến 15 năm tù). Có hai bị cáo bị truy tố theo Khoản 3 (số tiền nhận hối lộ từ 500 triệu đồng tới dưới 1 tỷ đồng, mức án từ 15 năm đến 20 năm tù). Có 18 bị cáo bị truy tố theo Khoản 4 (số tiền nhận hối lộ từ trên 1 tỷ đồng, mức án từ 20 năm tù tới chung thân, tử hình). Thế nhưng, thật bất ngờ khi đại diện Viện kiểm sát đề xuất mức án gây ngạc nhiên cho nhiều người, cụ thể: Có một bị cáo phải chịu trách nhiệm ở mức hình phạt trong khung truy tố (Khoản 4). Có hai bị cáo được đề nghị mức án ở Khoản 3. Có bảy bị cáo được đề nghị mức án ở Khoản 2. Có 11 bị cáo được đề nghị mức án ở Khoản 1.

Tuan Ngo lưu ý: Như vậy, chỉ duy nhất 1/21 bị cáo bị đề nghị hình phạt giống mức truy tố, còn 20/21 bị cáo khác đều được giảm ít nhất là một khung hình phạt, cụ thể: Hạ một khung là ba người (từ Khoản 4 xuống Khoản 3 là một người, từ Khoản 2 xuống Khoản 1 là hai người). Hạ hai khung là chín người (từ Khoản 4 xuống Khoản 2 là bảy người, từ Khoản 3 xuống Khoản 1 là hai người). Hạ ba khung là tám người (tất cả đều từ Khoản 4 xuống Khoản 1). Con số tính toán cho thấy rõ: Hành vi phạm tội bị truy tố là ở khung cao chót vót nhưng khi đề nghị mức hình phạt thì thấp lè tè. Tại sao lại thế? Tại sao mức án của các bị cáo lại được đề nghị giảm sâu tới vậy?

Trong vụ án, các bị cáo có khá nhiều tình tiết giảm nhẹ nên theo Luật Hình sự (Điều 54 đã được sửa đổi, bổ sung năm 2017), nhiều người được giảm tới một, hai khung là điều dễ hiểu nhưng có tới 8/21 bị cáo được giảm ba khung hình phạt thì quả là điều hiếm thấy.

Theo Tuan Ngo, điều ông băn khoăn là: Ngoài các tình tiết giảm nhẹ, không biết các cơ quan điều tra, kiểm sát đã xem xét kỹ các tình tiết tăng nặng trách nhiệm hình sự đối với các bị cáo khi cá thể hoá hành vi của từng người một cách triệt để hay chưa vì theo tôi, có vài tình tiết sau đây có thể áp dụng cho khá nhiều bị cáo: Phạm tội hai lần trở lên (nhận hối lộ nhiều lần). Lợi dụng hoàn cảnh chiến tranh, tình trạng khẩn cấp, thiên tai, dịch bệnh hoặc những khó khăn đặc biệt khác của xã hội để phạm tội (lợi dụng tình hình dịch bệnh). Nếu đã xem xét kỹ các tình tiết tăng nặng và “đối trừ” nó khi xem xét, đề xuất mức hình phạt thì hẳn rằng, mức hình phạt của các bị cáo sẽ được neo ở mức cao vời vợi hoặc ở mức chơi vơi chứ không tà tà dưới mặt đất. Có một số người hay nhắc tới việc khắc phục trên 3/4 hậu quả, tôi xin giải thích thêm: Việc khắc phục hậu

quả chỉ là một tình tiết giảm nhẹ chứ không phải là bảo bối trong mọi hoàn cảnh. Việc khắc phục hậu quả này chỉ là “kim bài miễn tử” cho người phải chịu mức hình phạt cao nhất (tử hình) mà không cần phải chờ đặc ân mang tính may rủi từ Chủ tịch Nhà nước. Như vậy, dù lý giải theo cách nào đi chăng nữa, thì việc đề nghị các mức án nhẹ tênh như trên đều “có vấn đề” và cần xem xét lại một cách cẩn trọng và khách quan hơn.

Xác định vụ án “giải cứu” thu hút sự chú ý cao độ của công chúng, đồng thời còn là vụ án thể hiện quyết tâm, nỗ lực mạnh mẽ của chính quyền trong công cuộc chống tham nhũng, làm trong sạch bộ máy nhà nước nhưng Tuan Ngo cho rằng: Dù bản án chính thức chưa được công bố nhưng đa số đều thấy rõ, bản án không đủ sức răn đe. Gần như chắc chắn 100% sẽ không có ai bị tử hình vì chỉ có một người bị đề nghị mức án đó và cũng đã khắc phục hậu quả (còn thêm một điều kiện nữa là tích cực phối hợp với cơ quan thẩm quyền... vốn chỉ mang tính chất cảm tính và dễ xử lý, hợp thức), những người còn lại được đề xuất mức án tương đối nhẹ. Không biết vô tình hay hữu ý mà tại tòa, một bị cáo kể là đã bảo vợ chuẩn bị tiền và ông ấy đi nghỉ dưỡng một thời gian **(6)**...

Cho dù không phân tích cặn kẽ như Tuan Ngo nhưng qua mạng xã hội, rất nhiều người chứng tỏ họ cũng đủ khả năng nhận ra bản chất hoạt động xét xử vụ án “giải cứu”. Chẳng hạn Doan Khac Xuyen nhận định thế này: Vụ nộp lại tiền ăn hối lộ, nói văn hoa là “khắc phục” để được giảm án, làm nhớ câu thơ của cụ Nguyễn Khuyến (1835-1909): Có tiền việc ấy mà xong nhĩ / Đồi trước làm quan cũng thế a? Hai chữ “đồi trước” hoàn toàn có thể đổi thành “đồi sau” **(7)**!

Hay Trinh Phuc Nguyen viết thế này: CỤ TỔNG NÓI “Tiền nhiều để làm gì”. Thì để chạy án và khắc phục hậu quả **(8)**. Hoặc cảnh báo như Nguyễn Hồng Lam: Công lý buộc kẻ phạm tội phải trả giá nhưng không chấp nhận mặc cả. Không làm như thế, giảm án, xử dưới khung, giảm sâu mức án so với luật chỉ vì bị cáo đã nộp lại một phần nhỏ số tiền phạm tội mà có, phiên tòa sẽ bị biến thành phiên đấu giá công lý. Luật pháp đang bị bõn cợt. Đó là cách dung dưỡng những mầm tội phạm khác của tương lai. Luật pháp đang tự giảm quyền năng răn đe và làm suy yếu tính chất, rời xa trách nhiệm ngăn ngừa tội phạm, bảo vệ công lý của mình **(9)**.

***

Trần Trung Đạo – một người Việt tuy đã rời Việt Nam khoảng năm thập niên nhưng vẫn dõi theo các diễn biến tại Việt Nam - vừa bày tỏ suy nghĩ của ông về phiên xử những cá nhân lợi dụng hoạt động “giải cứu” để trục lợi: *Các nhà sinh vật học rất khó tìm những con thú không có tình đồng loại nhưng nếu muốn tìm những con người không có tình đồng bào thì rất dễ, chỉ cần đến Việt Nam theo dõi phiên tòa “chuyến bay giải cứu”. Người viết đã viết nhiều lần, những hiện tượng bất nhân, độc ác đang thấy tại Việt Nam chỉ là quả, chứ không phải là cây và do đó hái dăm trái thối hay thậm chí hái hết trái trên cây đi nữa, sang mùa khác chúng sẽ được sinh ra. Tội ác sẽ không bao giờ xóa được khi các nguyên nhân gây ra tội ác vẫn còn tồn tại (10).*

Chú thích

(1)

<https://tuoitre.vn/cac-cuu-quan-chuc-nhan-hoi-lo-vu-chuyen-bay-giai-cuu-doi-dien-muc-an-nao-20230727171858803.htm>

(2)

<https://laodong.vn/phap-luat/71-can-bo-giao-vien-gui-tam-thu-xin-giam-nhe-cho-cuu-pho-c-hu-tich-ha-noi-1220863.ldo>

(3)

<https://www.facebook.com/Chumonglong/posts/pfbid02FgA4hJiYSPAKQN1fkBSGNwG3CdwHbR6hXfiZU8qJuuRWDMdBGf9RaeMT4Y4me8Uwl>

(4)

<https://www.facebook.com/NgocBaoChau686868/posts/pfbid02eF9bZFL834WXwdVtqZxYibPi7QySf62tmFA7cEH8VSADiqH9UQdaw13B6b7eUPnbl>

(5) <https://www.facebook.com/footballvshqm/videos/297875486078810/>

(6)

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0xgs1bbrkr78pzVwV8sNhiPjho1Z1C4dDM4N85QFiM2wYS77RpqJpRxUbwoDTJ7xpl&id=1569759542

(7)

<https://www.facebook.com/doan.xuyen/posts/pfbid0VMgJBst3ZfvxAfwmHut175fhEsgNvDoLdbZJrMkiPS5kPZXbRmGJUB1Hi3xELnHrl>

(8)

<https://www.facebook.com/nguyenphuc.trinh.75/posts/pfbid02fGtPx7AqrdU79dBEK1nreSSko2JsPQZ6NCVktrLxVEYW67oqBgG9DcSNumwcZirmI>

(9)

<https://www.facebook.com/NguoiCuaGiangHo04/posts/pfbid0FCREw3ux4gjBW8caM4hDLy4N4xXXN3hoqANLnmxxDfqkiah5JYvycM9v2YFf8Tt5I>

(10) <https://www.facebook.com/trantrungdao/posts/6554279701274891:6554279701274891>

<https://www.voatiengviet.com>